

BIOSFĒRAS REZERVĀTS
ZIEMEĻVIDZEMES

VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REGIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS
MINISTRIJA

**GADA
PUBLISKAIS
PĀRSKATS**

2000.

www.biosfera.lv

ZIEMEĻVIDZEMES BIOSFĒRAS REZERVĀTA GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

par 2000. gadu

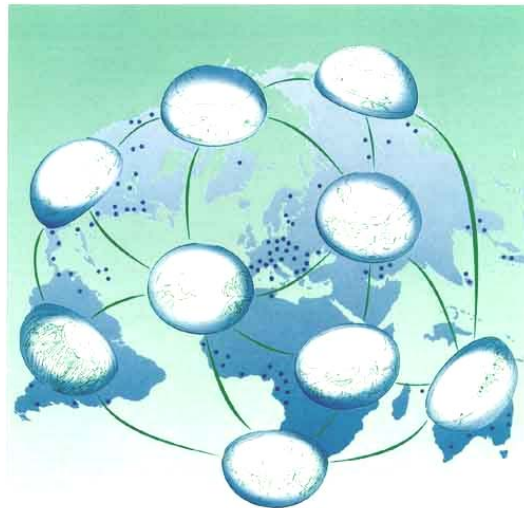
SATURS

I	IEVADS	3,
II	IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS UN STRUKTŪRA	4,
III	IESTĀDES GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES	5,
	<ul style="list-style-type: none">• Galvenie uzdevumi• Prioritātes• Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas	
IV	IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI UN TO IZVĒRTĒJUMS	5,
	<ul style="list-style-type: none">• Rezultatīvo rādītāju izpildes analīze• Pasākumi, kas veikti pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai• Pasākumi, kas veikti vadības audita un iekšējās kontroles ieteikumu realizācijai• Sabiedrības aptauju rezultāti	
V	FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS	6,
	<ul style="list-style-type: none">• Aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos) 1.tabula• Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos) 2.tabula	
VI	PERSONĀLA IZGLĪTOŠANA UN KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA	7,
VII	VIDES IZGLĪTĪBA UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠNA	7,
VIII	PROGNOZES UN PLĀNI	8,
	<ul style="list-style-type: none">• Iestādes administrēšanas sistēmas uzlabošana.• Iestādes darbības uzlabošana.• Starptautiskie projekti.• Pētījumi	

I IEVADS

Biosfēras rezervāta kā jaunas aizsargājamo teritoriju kategorijas ideja dzimusi 1974.gadā UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” ietvaros. Tās galvenais mērķis ir izveidot vienotu biosfēras rezervātu tīklu visos pasaules bioģeogrāfiskajos rajonos. Šīs aizsargājamās teritorijas būs starptautiski “poligoni”, kuros harmoniski apvienosies dabas aizsardzības idejas un prakse ar stabilu un līdzsvarotu reģiona attīstību. Tas ļaus īstenot ideju par bioloģisko resursu daudzveidības aizsardzību un kultūras vērtību saglabāšanu vienlaikus ar ekonomiskās attīstības veicināšanu.

Tāpēc biosfēras rezervāti ir uzskatāmi par teritorijām, kurās tiek veidots nākotnes dzīves veida modelis, proti, attiecīgās teritorijās tiek realizēta līdzsvarota jeb ilgtspējīga attīstība.

Šobrīd biosfēras rezervātu tīkls aptver 393 teritorijas 94 pasaules valstīs. 122 šādas starptautiski atzītas teritorijas atrodas Eiropā. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts izveidots 1997.gada 11.decembrī, piešķirot starptautiskajai aizsargājamo teritoriju klasifikācijai atbilstošu nosaukumu 1990.gadā dibinātajam Ziemeļvidzemes reģionālajam dabas aizsardzības kompleksam. 1997.gada 15.decembrī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts saņēma UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” nominācijas rakstu.

Ar šo pārskatu nododam Jūsu izvērtēšanai Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta darbību 2000.gadā. Šajā pārskatā, saskaņā ar LR Ministru kabineta 22.12.1998. Instrukciju par gada publisko pārskatu sagatavošanas kārtību, ir atspoguļotas tikai būtiskākās darbības. Par jebkuru citu ar ZBR darbības sfēru saistītu jautājumu labprāt Jūs informēsim, ja griezīsieties mūsu administratīvajā centrā Salacgrīvā, Rīgas ielā 10a, tālr. 4071409, 4071408, fakss 4071407.

Ar cieņu, ZBR direktore

S.Bērziņa

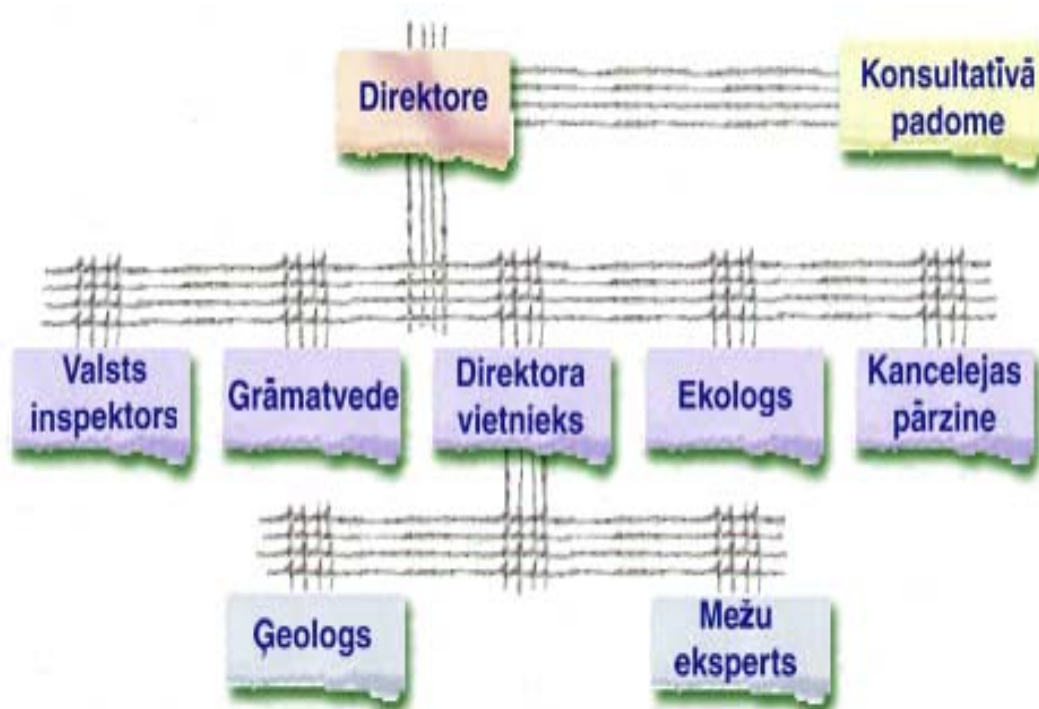

II IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS UN STRUKTŪRA

Saskaņā ar 1997.gada 11.decembra likumu “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir starptautiskas nozīmes aizsargājama dabas teritorija, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā. Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas. Biosfēras rezervāta pārvaldi realizē administrācija, kas ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiliestāde, kas savas kompetences ietvaros īsteno valsts vides aizsardzības politiku. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija ir juridiska persona, un tai ir zīmogs ar papildinātā Latvijas Republikas valsts mazā ģerboņa attēlu un pilnu administrācijas nosaukumu, kā arī budžeta konts Valsts kases norēķinu centrā.

Lai nodrošinātu teritorijas vides aizsardzības, sociālās un ekonomiskās attīstības jautājumu saskaņošanu, ir izveidota Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvā padome 13 cilvēku sastāvā, kuras sastāvu un nolikumu apstiprina Ministru kabinets.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā strādā 8 speciālisti, 6 no viņiem ir augstākā izglītība, 2 ir ieguvuši maģistra grādu, divi studē: viens doktorantūrā un viens maģistratūrā. Pārskata periodā 3 no darbiniekiem bija ierēdņi.

III IESTĀDES GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES

- **Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta galvenie uzdevumi ir:**
 1. nodrošināt teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu;
 2. veicināt teritorijas ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
 3. nodrošināt informācijas apriti vides pētījumu, monitoringa un vides izglītības jomā attiecībā uz vietējo, nacionālo un starptautisko vides aizsardzības un reģionālās attīstības jautājumu risināšanu biosfēras rezervāta teritorijā;
 4. veicināt sabiedrības izpratni vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumos;
 5. veicināt degradētu ekosistēmu atjaunošanu iespējami tuvu dabiskajam stāvoklim.
- **Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta prioritātes ir :**
 1. pētnieciskās bāzes pilnveidošana;
 2. teritoriju rekognoscija;
 3. zinātniski-pētnieciskais darbs;
 4. darbs teritoriālpilnveidošanā;
 5. vides izglītības darbs;
 6. vides inspekcijas darbs;
 7. sadarbība ar NVO, pašvaldībām, valsts institūcijām, starptautiskām vides aizsardzības organizācijām u.c.

- **Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas**

Pārskata gadā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā nav notikušas būtiskas stratēģiskas pārmaiņas. Ir nodots ekspluatācijā ZBR administratīvais centrs Rīgas ielā 10a, Salacgrīvā, līdz ar to iestādes darbinieki vairs nestrādā īrētās telpās, bet gan apsaimnieko VARAM pārziņā esošu īpašumu.

IV IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI UN TO IZVĒRTĒJUMS

- **Rezultatīvo rādītāju izpildes analīze**

ZBR darbu raksturojošais rezultatīvais rādītājs ir vides inspektoru reidu skaits. 2000. gadā bija plānoti 80 reidi, 80 arī tika veikti. 2001. gadā plānoti 82 reidi.

- **Pasākumi, kas veikti pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai**

Nodotot ekspluatācijā administratīvo centru, ir ievērojami uzlabota apmeklētāju pieņemšanas kvalitāte. Darbinieki strādā ērtos kabinetos, kuros ir pietiekami daudz vietas, lai apmeklētāji varētu uzturēties. Semināru un nodarbību vadīšanai iekārtotas gan mazā konferenču zāle 30 vietām, gan lielā konferenču zāle 100 vietām. Ir iekārtotas telpas izstādēm. Pārskata periodā ir notikušas 4 izstādes – 2 fotoizstādes par dabas tēmu, Liānas Loginas zemstikla gleznojumi “Ja zivs uzkāps kokā” un Margrietas Zuzas cepuru, kas darinātas no dažādiem dabas materiāliem, izstādes.

Izglītības pasākumu kvalitatīvākai vadīšanai ierīkota mācību klase ar uzskates līdzekļiem, iekārtota bibliotēka.

- **Pasākumi, kas veikti vadības audita un iekšējās kontroles ieteikumu realizācijai**

Saimnieciski – finansiālās darbības dokumentālā revīzija ZBR veikta 1999.gadā. Revīzijas laikā atklātas nebūtiskas neprecizitātes un pārkāpumi, kas tuvāko mēnešu laikā novērsti.

- **Sabiedrības aptauju rezultāti**

Sabiedrības aptaujas pārskata periodā nav veiktas.

V FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Informācija par valsts budžeta un speciālā budžeta līdzekļu izlietojumu atspoguļota tabulās Nr.1 un Nr.2

Aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos)

1.tabula

Nr p.k.		Gada sākumā	Gada beigās
1.	Aktīvi:	202886	83563
1.1.	Ilgtermiņa ieguldījumi	200226	81537
1.2.	Apgrozāmie līdzekļi	2660	2026
2.	Pasīvi:	202886	83563
2.1.	Pašu kapitāls	200355	81548
2.2.	kreditori	2531	2015

Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos)

2.tabula

Nr p.k.		Iepriekšējā gada kases izdevumi	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	kases izdevumi
1.	Ieņēmumi (kopā):	35830	57193	57029
1.1.	Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem	35230	56443	56443
1.2.	Maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	600	750	586
2.	Izdevumi (kopā)	36730	57793	57629
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	30730	55304	55140
2.1.1.	Atalgojumi	17516	20516	20516
2.1.2.	Komandējumi	827	1660	1660
2.1.3.	Subsīdijas un dotācijas			
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem (kopā)	6000	2489	2489
2.2.1.	Inventāra iegāde	6000	2489	2489
2.2.2.	Kapitālais remonts			
2.2.3.	Investīcijas			
3.	Nodarbinātība			
3.1.	Faktiski nodarbināto skaits	8	8	8
3.2.	Vidējā darba alga	2190		2565

VI PERSONĀLA IZGLĪTOŠANA UN KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Būtisks priekšnoteikums efektīvai iestādes darbības nodrošināšanai ir regulāra personāla zināšanu papildināšana un kvalifikācijas paaugstināšana. Iestādes darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana notiek, vienlaikus izmantojot gan VARAM un Valsts ierēdniecības skolas sniegtās iespējas, gan arī sadarbojoties ar citām valsts un nevalstiskām institūcijām. Pārskata gadā **visi** iestādes darbinieki ir paaugstinājuši savu profesionālo kvalifikāciju vismaz vienā ārpus iestādes notiekošā seminārā vai apmācību ciklā, 5 speciālisti ir piedalījušies 9 dažādos mācību semināros. Viens speciālists Vāgeningenes Universitātes (Nīderlande) Starptautiskajā lauksaimniecības centrā beidzis apmācības programmu Eiropas Vides un ūdenssaimniecības politikā, bet viens speciālists ir iepazinies ar Dānijas vides aizsardzības sistēmas struktūru un tās darba metožu pielietojamību Latvijas apstākļos. Divi speciālisti uzsākuši studijas Latvijas Universitātē. Viens no tiem - doktora studiju programmu ģeoloģijā, par tēmu izvēloties Ziemeļlatvijas un Dienvidigauņas leduslaikmeta nogulumu izpēti. Otrs – vides zinātnes un pārvaldes maģistra studiju programmu. Izvēlētā tēma – “Vides interpretācijas sistēmas izveide Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā”.

VII VIDES IZGLĪTĪBA UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

Kā vēl viens būtisks faktors visā pasaulē ar vides aizsardzību saistīto problēmu sarakstā tiek minēts sabiedrības zemais ieinteresētības līmenis un atbalsta trūkums. Vides izglītība kā viens no svarīgākajiem sabiedriskās apziņas veidošanas līdzekļiem ļauj paaugstināt zināšanu līmeni sabiedrībā par procesiem un tendencēm vidē, palielināt sabiedrības interesi un zināšanas par vides saglabāšanas un atveseļošanas problēmām, paaugstināt tās atbildības sajūtu un praktisko atbalstu atbildīgajām valsts institūcijām vides saglabāšanas un atveseļošanas problēmu risināšanā.

Vides izglītības darbs un sabiedrības iesaistīšana ir viens no likumā “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” iekļautajiem galvenajiem uzdevumiem. Tas ir arī viens no stūrakmeņiem UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” (*Man and the Biosphere (MAB) Programme*) ietvaros izveidotajam biosfēras rezervātu pasaules sadarbības tīklam.

Pārskata laikā sagatavotas un novadītas 12 nodarbības un lekcijas skolēniem, skolotājiem, studentiem, pieaugušajiem no Latvijas un ārvalstīm. Pavisam kopā nodarbībās piedalījušies 2587 cilvēki. Darba grupu sastāvā sagatavoti divi bukleti par Valkas rajona dabas vērtībām, publicēti pieci raksti lielākajos valsts laikrakstos, regulāri sniegtas īsziņas vietējiem laikrakstiem. Četri speciālisti piedalījušies divu radio un vienas TV programmas veidošanā. Divi speciālisti piedalījušies projekta “Upe man stāstu stāsta” interaktīvās izstādes koncepcijas izstrādē un praktiskajā sagatavošanā.

VIII PROGNOZES UN PLĀNI

Iestādes administrēšanas sistēmas uzlabošana.

ZBR savā ikdienas darbā vadās pēc principa, ka atbilstoša speciālistu kvalifikācija un skaidra darbības motivācija ir būtiski priekšnoteikumi darba uzdevumu izpildei. Tas mums ir īpaši būtiski, jo savā ikdienas darbā 8 speciālistiem ir jāaptver 3 republikas rajonu 41 pašvaldība. Lai pie esošajiem personāla resursiem nodrošinātu maksimāli pilnvērtīgu teritorijas pārvaldi, ir izveidota sistēma, kura balstās uz patstāvīgu speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanu gan Latvijā, gan iespēju robežās arī ārpus tās. Tas dod speciālistiem iespēju salīdzināt un pārņemt progresīvākās darba metodes, palīdz skaidri motivēt to rīcību. Tā rezultātā būtiski uzlabojas darba kvalitāte un kolektīva sadarbība kopējo jautājumu risināšanā.

Komandējumiem līdzekļi tiek meklēti sadarbībā ar starptautiskām organizācijām un ārvalstu valsts iestādēm. Kopumā 2000. gadā 6 darbinieki (75% no kopējā darbinieku skaita) ir bijuši mācību un pieredzes apmaiņas komandējumos, kuru finansēšanai netika izmantoti ZBR budžeta līdzekļi. Vienlaikus jaunu zināšanu apguvei no iestādes līdzekļiem tiek apmaksāti atsevišķi kvalifikācijas paaugstināšanas un jaunu iemaņu apguves kursi, kuri tika finansēti no iestādes budžeta.

Iestādes darbības uzlabošana.

Viens no iestādes darbības pamatprincipiem ir resursu lietderīga un taupīga izmantošana. Saskaņā ar 2000. gada darba plānu, apsekošanas un izpētes ekspedīcijas tiek organizētas kā kompleksi pasākumi – tās tiek plānotas tā, lai to maršruti aptvertu dažādas ekosistēmas un tādējādi tajās tiek iesaistīti dažādu nozaru speciālisti, ietaupot degvielas un autotransporta resursus. Vienlaikus arī ekspedīcijās dalību ņēmušie iestādes speciālisti tiek informēti par konkrētajiem objektiem un ar tiem saistītajām problēmām. Tas nodrošina ne tikai speciālistu labāku informētību par stāvokli biosfēras rezervāta teritorijā, bet nepieciešamības gadījumā ir nodrošināta arī speciālistu aizvietojamības principa realizācija. Vienlaikus būtiski tiek ietaupīti degvielas resursi.

Dienesta auto nosūtījumi uz Rīgu vienmēr tiek saskaņoti tā, lai Rīgas apmeklējuma laikā arī citi iestādes speciālisti varētu nokārtot savas profesionālās dienesta darīšanas.

Sakarā ar aizsargājamās teritorijas apmēriem un speciālistu biežo atrašanos ārpus iestādes, ir ieviesti kopējie darba kalendāri, lai konkrētu speciālistu prombūtnes laikā to funkcijas varētu pildīt pārējie iestādes darbinieki. Tādējādi tiek nodrošināts iestādes ritmisks darbs un ietaupīti gan iestādes darbinieku, gan arī iestādes apmeklētāju laika un finansu resursi.

Starptautiskie projekti.

Saskaņā ar ZBR darbības prioritātēm tiek realizēta virkne starptautisku projektu un programmu. Kā nozīmīgākās minamas sekojošas:

- 2000. gadā sadarbībā ar starptautisko Eiropas Piekrastes aizsardzības savienību (EUCC) tika realizēts projekts par jūras piekrastes t.s. Randu pļavu rekultivāciju – niedrāju izpļaušanu kā arī reto putnu un augu dzīvesvietu nodrošināšanu. Projekts tiek realizēts sadarbībā ar Latvijas

Universitātes Ģeogrāfijas fakultātes studentiem un vietējo skolu skolēniem. Projekts pabeigts 2000. gada decembrī.

- Sadarbībā ar Dānijas Vides Aģentūru Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts 2000. gadā ir sagatavojis projektu pieteikumu par Vides izglītības moduļa izveidi Ziemeļvidzemē skolēnu apmācīšanai jūras piekrastes un iekšējo ūdeņu ekosistēmu apsekošanā un izpētē. Projekts saņēma apstiprinājumu un ir uzsākts 2000. gada rudenī.
- Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta un Nigulas valsts purvu rezervāta sadarbības līguma ietvaros tiek turpināta programma par kopīgu pārrobežu purvu masīva aizsardzību un apsaimniekošanu.
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija darbojas kā līdzkoordinators Somijas Pirkamā Reģionālā Vides pētījumu centra darbam par Burtnieku ezera biogēnu noteces modeļa izveidi. Projekta realizācijas rezultātā tiks izstrādātas rekomendācijas Burtnieku ezera rekultivācijai.

▣ Pētījumi

Vides valsts monitoringa programmas ietvaros tiks turpināti daudzgadīgie pētījumi:

- “Ceļotājzivju monitorings Salacā”.
- “Ziemeļvidzemes purvu limnisko sistēmu hidrobioloģiskais monitorings”.
- “Salacas upes hidrobioloģiskais monitorings”.

Pētījumu rezultāti tiek izmantoti Limbažu un Valmieras rajonu ar teritoriālplānošanu saistītajos projektos un programmās. Bez tam ir veikti vairāki nozīmīgi lokāla rakstura pētījumi. No tiem kā nozīmīgākie minami:

- Zem kūdras slāņa atrastā mežu masīva rekognoscija Sedas purvā.
- Tā sauktā melnā ozola depozītatradņu apsekošana Sedas lejtecē.
- ZBR vērtīgo mežu biotopu apzināšana.
- ZBR vecākā ģeologa doktorantūras studiju ietvaros notiek Ziemeļvidzemes un piegulošo teritoriju leduslaikmeta nogulumu izpēte, kas nepieciešama teritorijas paleoģeogrāfiskās attīstības izpratnei un derīgo izrakteņu atradņu (g.k., smilts un grants) prognozēšanai.

